
Σοβαρά βήματα προς την ισότητα των φύλων στην Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Κατά γενική ομολογία, το θέμα της ισότητας των φύλων βγήκε σοβαρά κερδισμένο από την Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, που έγινε στη Βιέννη τον Ιούνιο του 1993. Και αυτό αποτελεί καθαρά γυναικείο κατόρθωμα.

Ήδη πριν από τη Διάσκεψη, σε όλες τις προπαρασκευαστικές συναντήσεις, στη Γενεύη και στις διάφορες γεωγραφικές περιοχές, οι γυναικείες οργανώσεις κάταφεραν να περιληφθούν στην ημερήσια διάταξη της Διάσκεψης τα θέματα διάκρισης σε βάρος των γυναικών που αποτελούν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έτσι καθιερώθηκε πια επίσημα και παγκόσμια η αρχή ότι τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΔΓ) είναι Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΔΑ).

Εξάλλου, η συζήτηση των ειδικών θεμάτων της ισότητας σ' αυτή τη Διάσκεψη κατέρριψε την αντίληψη ότι τα δικαιώματα της γυναίκας είναι γυναικεία υπόθεση, που ενδιαφέρει μόνο τις γυναίκες και συζητείται μόνο ανάμεσα σε γυναίκες ή σε ειδικές διασκέψεις για γυναικεία θέματα.

Η Διάσκεψη αυτή έδωσε, ακόμα, αφορμή να γνωρίσουν, επιτέλους, οι άνδρες ευρύτερα και από κοντά τι αξίζουν οι γυναίκες στη δημόσια δράση.

Βέβαιο είναι ότι ανέβηκαν "τα χαρτιά" των γυναικών σε παγκόσμια κλίμακα. Οι γυναίκες έδειξαν μαχητικότητα, σύμπνοια, γνώση, συστηματικότητα, επιμέλεια παρακολούθησης, ευστροφία, δύναμη και φαντασία στην τοποθέτηση και υποστήριξη των διεκδικήσεών τους. Μέχρι σημείου που η Terra Viva —το κυριότερο έντυπο που κυκλοφορούσε καθημερινά από τις μη κυβερνητικές ορ-

γανώσεις και έκρινε την πορεία της Διάσκεψης και τις θέσεις των κυβερνήσεων— έγραψε (φύλλο 24 Ιουνίου, σ. 2) ότι, αν επρόκειτο να απονεμηθεί ένα χρυσό βραβείο σε κάποιον σ' αυτή τη Διάσκεψη, θα έπρεπε αυτό να δοθεί στις γυναίκες.

Ήδη, πριν από την έναρξη της Διάσκεψης, οι γυναικείες οργανώσεις κατέθεσαν έγγραφο με ημερομηνία 12-14 Ιουνίου 1993, που περιείχε όλες τις γυναικείες θέσεις εκτεθειμένες με σαφήνεια και σύστημα, μέσα στα γενικότερα πλαίσια της οικουμενικότητας των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων και του δικαιώματος στην ανάπτυξη κάθε ατόμου και λαού.

Για να δοθεί μια πιο πλήρης και ζωντανή εικόνα της θέσης της γυναίκας στον κόσμο, οργανώθηκαν στο λεγόμενο forum των μη κυβερνητικών οργανώσεων από τις γυναικείες οργανώσεις δημόσιες συζητήσεις, προβολή documentaires και άλλες εκδηλώσεις, ανάμεσα στις οποίες και το «Δικαστήριο για τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων της γυναίκας». Τριάντα δυο γυναίκες από όλο τον κόσμο κατέθεσαν τις μαρτυρίες τους για τις δραματικές καταστάσεις βίας και κακοποιήσεων, που οι ίδιες έζησαν. Όπως έγραφαν οι εφημερίδες της Διάσκεψης, ήταν ίσως η πιο πετυχημένη εκδήλωση. Περισσότεροι από 1000 ακροατές την παρακολούθησαν, πολλοί από τους οποίους δακρυσμένοι (Βλ. εφημ. Terra Viva, 18 Ιουνίου 1993).

Τέλος, πολλές παρεμβάσεις γυναικείων οργανώσεων διεκτραγώδησαν στην Κύρια Επιτροπή ή στην Ολομέλεια την κατάσταση των γυναικών ιδίως στις χώρες του τρίτου κόσμου και παρουσίασαν συγκεκριμένα στοιχεία, που οι

επίσημες αντιπροσωπείες αποκρύπτουν.

2. Ας δούμε τώρα τί νέο πρόσθεσε το κείμενο της Παγκόσμιας Διακήρυξης και του Προγράμματος Δράσης της Βιέννης.

Πρώτα απ' όλα πρέπει να τονίσουμε ότι η παράγρ. Ι, 30 τοποθετεί τις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών ανάμεσα στις βαριές παραβιάσεις (gross violations) των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μαζί με το ρατσισμό, τα βασανιστήρια, την τρομοκρατία κ.λπ.).

Η Διακήρυξη αυτή σε πολλά άρθρα αναφέρεται στις γυναίκες, έχει όμως αφιερώσει όλο το υποκεφάλαιο ΙΙ,Β,3 (παράγρ. 36-44) αποκλειστικά στην «ιση θέση και τα ανθρώπινα δικαιώματα της γυναίκας».

Θα αναφέρουμε μερικές διατάξεις που νεωτερίζουν, σε σχέση με προηγούμενα διεθνή κείμενα.

Είναι γνωστό ότι ο συστηματικός βιασμός των γυναικών εν καιρώ πολέμου —που δυστυχώς από αιώνες εφαρμόζεται— μόνο τα τελευταία χρόνια απασχόλησε επίσημα τους διακρατικούς οργανισμούς, που συνέστησαν ειδικές επιτροπές έρευνας και ζητούν την τιμώρηση των δραστών. Η παρ. Ι,28 της Διακήρυξης της Βιέννης ρητώς καταδικάζει αυτές τις τρομερές πρακτικές και επαναλαμβάνει την απαίτηση να τιμωρούνται οι δράστες αυτών των εγκλημάτων. Ωστόσο, δεν προχώρησε στην απόφαση για την ίδρυση ενός διεθνούς ποινικού δικαστηρίου για την εκδίκαση αυτών των πράξεων, καθώς και όλων των άλλων εγκλημάτων που αποτελούν βαριές παραβιάσεις Δ.Α.

Σημαντικό είναι ότι στην παρ. ΙΙ Β,3, 40 δέχεται ότι θα πρέπει να υιοθετηθούν νέες διαδικασίες για τις παραβάσεις των διατάξεων για την ισότητα των φύλων, δηλαδή ειδικό διεθνές όργανο που να τις δικάζει, καθώς και να παραχωρηθεί δικαίωμα ατομικής προσφυγής σ' αυτό στις γυναίκες που αδικούνται.

Το μέτρο αυτό, που είχα προτείνει το 1992 στην Επιτροπή της Θέσης της Γυναίκας στη Βιέννη, αν πραγματοποιηθεί, μπορεί να αποβεί πολύ χρήσιμο.

Πρόοδο σημαντική αποτελεί και η ρητή καταδίκη του

φονταμενταλισμού (fundamentalism) και η καθιέρωση της σωστής θέσης ότι όπου υπάρχει σύγκρουση μεταξύ παραδοσιακών, πολιτιστικών και θρησκευτικών αρχών και δικαιωμάτων του ανθρώπου, πρέπει να επικρατούν και προστατεύονται τα τελευταία (παρ. Ι, 5 και παρ. ΙΙ Β, 3, 38).

Είναι γνωστό ότι, όπως είχα τονίσει και στο παρελθόν σε διεθνή Fora, ο φονταμενταλισμός, με την ανάπτυξη που πήρε τα τελευταία χρόνια, κατέστη σοβαρός εχθρός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και φοβερό μέσο οπισθοδρόμησης των γυναικών, ιδίως στις μουσουλμανικές χώρες, αλλά όχι μόνο σ' αυτές.

Εξ άλλου, η ίδια Διακήρυξη συνιστά στη Γ. Συνέλευση των Η.Ε. να ψηφισθεί το Σχέδιο Διακήρυξης για τη βία κατά των Γυναικών (ΙΙ, Β, 3, παράγρ. 38), πράγμα που προοιωνίζει και μελλοντική σχετική διεθνή σύμβαση (η οποία είναι δεσμευτικότερη από τη Διακήρυξη).

3. Γενικά και συνοπτικά, πιστεύουμε ότι η Διάσκεψη της Βιέννης θα αποτελέσει ένα σταθμό στην εξέλιξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου γενικά, αφού πέτυχε ένα σημαντικό πλησίασμα των δισταμένων, ως τότε, απόψεων Βορρά-Νότου και Ανατολής-Δύσης.

Η για πρώτη φορά εμφανισθείσα **ομοφωνία για την παγκοσμιότητα, το αδιαίρετο και την αλληλεξάρτηση όλων των ανθρώπινων δικαιωμάτων** καθώς και η ομόφωνη αποδοχή **του δικαιώματος ατόμων και λαών στην ανάπτυξη** αποτελούν σημαντική πρόοδο.

Αυτές οι αρχές στηρίζουν και τις γυναικείες διεκδικήσεις, στις οποίες όμως έδωσε και ειδική έμφαση, αναγνωρίζοντας το δίκιο τους και προτείνοντας και μερικά νέα μέτρα.

Επιπλέον, η Διάσκεψη της Βιέννης έδωσε την ευκαιρία στις γυναίκες να ενώσουν ακόμη περισσότερο τις δυνάμεις τους στον κοινό αγώνα και στους άνδρες να πλησιάσουν τα προβλήματα ισότητας και να κατανοήσουν ότι αυτά αφορούν τη θέση και των δύο φύλων, όχι μόνο των γυναικών, αλλά και το συμφέρον της κοινωνίας στο σύνολό της.